

Становище

За избор на доцент в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ по т. 3.3 Политически науки (Международни отношения), обявен в Държавен вестник, бр. 61 на 28.07. 2017 година.

От проф. д-р Георги Стефанов, член на Научното жури на конкурса.

В конкурса участва само един кандидат - **Мариета Христова Рабохчийска**. Определям становището си към нейната кандидатура като изхождам от следните основания:

1.

Кандидатката притежава изискваната от Закона за развитието на академичния състав в Република България научно-образователна степен „Доктор“. Вземам предвид, че тази степен е в областта на политическите и юридическите науки, към които се отнася материята на конкурса. За участието в конкурса тя е представила всички изисквани от закона и от Правилника на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ документи.

В Софийския университет „Св.Климент Охридски“ Мариета Рабохчийска постъпва като преподавател в 2001 година. Оттогава досега тя изпълнява в Софийския университет „Св.Климент Охридски“ „академичната длъжност“ асистент. Четири години след постъпването тя става старши асистент, а от 2011 г. досега е главен асистент. Бързото положително развитие преценявам като израз на последователни признания за нейните качества и способности. Не е толкова малък броят на университетски преподаватели, които напускат университета или дори се пенсионират като асистенти.

Биографичната справка показва, че Мариета Рабохчийска се отнася към работата си на преподавател много отговорно. Вижда се от факта, че е полагала постоянна и системна грижа да повишава знанията и квалификацията си. Специализира в редица авторитетни европейски

университети и институти: в Хагския институт по международно право (юни-септември 2002 г.), в Хагската академия по международно право (юни – август 2003 г.), в Института по европейско и международно право „Ассер“ (юли 2008 г), в Академията по европейско право във Флоренция (юни – юли 2008 г.), в Колежа на Европа в Брюж, Холандия (юли – август 2012 г.) Успешността на специализациите е засвидетелствана със съответни сертификати. Всички специализации са в областта на международното публично право, при което изпъква задълбочаването на подготовката в областта на правото на Европейския съюз. От значение е също обстоятелството, че като учен и преподавател Мариета Рабохчийска се е развивала не само в академичната среда на Софийския университет, но и това, че поради последователните си специализации извън страната е обогатявала подготовката си от научни и професионални контакти с голям кръг от европейски учени и преподаватели.

2.

За оценка от Научното жури кандидатката е представила, освен изисквания от закона хабилитационен труд, и 21 публикации в научни сборници и списания. Сред тях са една студия, 19 статии, преводи и съавторско участие в едно учебно помагало. Преобладават статии, чийто предмет са проблеми, свързани с въпроси в областта на международно публично право и правото на Европейския съюз. Предмет на нейните научни интереси са въпроси и на дипломатическото право, на историята на европейската интеграция, на възгледите и концепциите, които са били двигатели на интеграцията. Полезен е приносът на авторката за очертаване на ролята на международноправните инструменти, за обосноваването на значението на институционалното усъвършенстване на Европейския съюз.

Има автори, чиито научни приноси се проявяват предимно в остра полемика с конкретни тези на други изследователи. Творческата характеристика на кандидатката, изразена в представените пред Научното жури трудове, я отнася към друга група. Тя е автор, приносите на който се основават на спокойно, убедително, последователно и документирано обосноваване на поддържаните от него тези. Тя показва изискваната в чл.12 на закона способност да обобщава теоретично и емпирично научен и приложен проблем на равнище на съвременната наука.

3.

Това качество най-убедително е проявено в хабилитационния труд и в студията за развитието на правната уредба на общата външна политика на Европейския съюз. Хабилитационният труд изследва политиката за съседство като един от инструментите на външните отношения на Европейския съюз. По предмет той се отнася както към международното публично право, така и към теорията и историята на международните отношения. Свързаната с проблемите на толкова значително, специфично и сложно явление, каквото е Европейският съюз, научна книжнина вече е колосална, не я познавам достатъчно, за да мога да отсъдя, че хабилитационният труд на Мариета Рабохчийска е първото в света цялостно изследване на неговия предмет, но мисля, че в специализираната българска научна литература трудът несъмнено е първото и засега остава единствено изследване от български автор, на политиката за съседство като инструмент на външните отношения на Европейския съюз. Абсолютно е значението на първото място само в спорта, но и в науката първенството в изследването има несъмнено приносно значение, защото извежда проблема като подстъп на следващи изследвания. Констатирам, че кандидатката е направила изследването цялостно, пълно, в монографична форма, извела е ново знание, което успешно вplита в общата картина на външната политика на Европейския съюз.

Качеството на вече публикуваната от университетското издателство книга в голяма степен се дължи на логиката в разгръщането на изследването в три последователно свързани глави. Поддържаните от авторката твърдения са убедително документирани и са доказани. В първата глава се изгражда основата - очертават се и се изследват инструментите, с помощта на които съюзът осъществява политиката си на добросъседство. Във втората глава успешно се изследват институциите, органите и длъжностите, които си служат с тези инструменти. В третата глава се аргументира необходимостта от европейската политика за съседство и се очертават основните насоки. Хабилитационният труд показва способност да се обхване и обобщи върху основата на обилна информация голям, важен и сложен проблем.

Като критичен упрек към авторката обаче бих отбелязал, че в отделни части от труда, особено в първата му част, тя проявява прекомерна обстоятелственост. Многословието пречи да се отличи същественото,

но още по-вредно е, че пречи да се разбере какво го прави съществено.

4. Знае се, че да си учен означава да притежаваш много знания, съчетано със способност от тези знания да произвеждаш нови знания. Второто от двете неща изисква и талант да се твори. Преподаването не е „длъжност“, а е особен вид творчество. При това творчество, което създава условия за израстване на творците в науката. Творчество, което също изисква талант, но талант особен и различен от таланта на учения. Затова може да си способен учен, но да си слаб преподавател. Не и обратното. Оптималният вариант е да се съчетае едното с другото. Тъй като се касае за становище при избор на преподавател, придавам отделно и много съществено значение на качествата на Мариета Рабохчийска като преподавател. Научната степен и научното ѝ творчество, за което вече стана дума, убедително доказват качествата ѝ на учен. Естествено, становището ми за качествата ѝ като преподавател да се определя от други основания.

В този случай имам предвид обстоятелството, че в продължение на десетилетие и половина тя е прилагала знания, опит и талант като преподавател в Юридическия факултет на Софийския университет „Св.Климент Охридски“. Този университет и досега продължава да е флагман на висшето ни образование. През това време на асистентурата, способностите и качествата ѝ на преподавател три пъти са преценявани, при това с порастващи изисквания. Отчитам, че освен в юридическия факултет, тя е избирана да преподава в още два факултета – философския и историческия. В първия от тях преподава и сега. Широтата и степента на знанията ѝ позволяват да преподава успешно в няколко сродни, но различни научни области: История и теория на международните отношения, Международно публично право, История и право на Европейския съюз.

Не е възможно да се преподава успешно, ако студентите не уважават и не харесват преподавателя. Анкетата за оценката от страна на студентите за главен асистент Мариета Рабохчийска е отлична.

Сравнен с многото други конкурси, този конкурс се отличава с характерна и много съществена особеност. Мисля, че не само аз, но и Научното жури трябва за решението си да го вземе предвид. Главният асистент Мариета Рабохчийска вече години наред преди да се постави въпросът за хабилитирането ѝ, фактически преподава в Софийския

университет като доцент. Не само води семинарни упражнения, но в три факултета на университета чете самостоятелни лекционни курсове по Международни отношения на Европейския съюз, Права на човека, Международни регионални организации, Правни аспекти на защитата на малцинствата на Балканите. Тя е съавтор и на издадено от издателството на Софийския университет учебно помагало.

Към това следва да добавя още едно немаловажно обстоятелство. Мариета Рабохчийска чете самостоятелни лекционни курсове по учебни програми, изработени от нея. Създаването на учебна програма за лекционен курс далече надхвърля работата на асистента, която се състои в утвърждаване и детайлизиране на студентските знания. Това е причината, поради която учебните програми се обсъждат и се предлагат от катедрите, но се приемат и се одобряват от факултетните съвети. Съставянето на учебни програми по съществуващото си е висока и отговорна дейност, която е по възможностите само на знаещи и опитни хабилитирани преподаватели.

5. Изложеното ми дава основание да направя заключение, че Мариета Рабохчийска успешно съчетава качествата на учен с качествата на преподавател. Затова предлагам Научният съвет да избере Мариета Рабохчийска за „Доцент в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ по т. 3.3 Политически науки (Международни отношения)“.

По повод на изискването в закона да изразя еднозначно становище с „Да“ или с „Не“ държа да отбележа, че на това „Да“ придавам много по-голямо и значително съдържание от онова, което е записано в този „Закон за развитието на академичния персонал в Република България“. В неточните и в определен смисъл дори примитивни представи на депутатите, приели злополучния, но все още продължаващ да е в сила закон, а и в представите на техните съветници (за съжаление сред тях има и юристи), учените и тези, които са обучавали учените, за да могат да станат учени, са „персонал“. Макар и „академичен персонал“. За тях, според записаното в закона, преподавателите в университетите са „длъжностни лица“. Не мога да се съглася и да не въстана против подобно разбиране. Способният учен, асистентът, доцентът и професорът в университета са точно толкова „персонал“ и „длъжностни лица“, колкото големите таланти актьори могат да бъдат разглеждани като „персонал“ или „длъжностни лица“ на

театрите или в киното. Вече от години оставам с впечатление, че самият закон е изработен и приет от „длъжностни лица“.

Становището ми е категорично положително.

София, ноември 2017 година

Проф. д-р Георги Стефанов